

Jekerdal, wandelen door de achtertuin van Maastricht

Dit wandelboekje geeft een uitstekend beeld van het heuvellandschap tussen Maastricht en Kanne (België) en tussen de Sint-Pietersberg en de Cannerberg.

Dit unieke gebied ligt achter de Natuurtuinen Jekerdal, waar het IVN-Maastricht zijn thuisbasis heeft; dus het is onze “achtertuin”.

Het Jekerdal is naar Limburgse begrippen een klein dal, maar het bevat wel alle typische elementen van het Limburgse heuvelland. Het is daarom mogelijk om in één wandeling kennis te maken met alles wat Zuid-Limburg zo bijzonder maakt. Door de zuidelijke ligging en de relatieve rust kent het gebied veel bijzondere natuurwaarden. Het is een stukje buitenland in Nederland te noemen. Daarnaast heeft het dal een grote rol gespeeld in de geschiedenis van de stad Maastricht. U zult de stille getuigen daarvan tegenkomen op de wandeltocht.

Vele wandelaars zijn u voorgegaan en typeren het Jekerdal als:

“Een vriendelijk en vrolijk dal”

“...een vallei met een kabbelende Jeker, een klein lief riviertje ...”

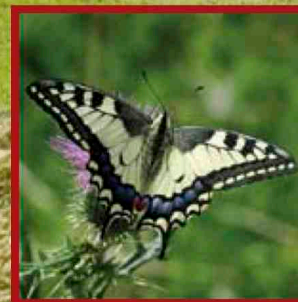
“... een alleraardigst plekje, een paar minuten buiten Maastricht ...”

De vijf gedichten uit de bundel “Jekerparkpoëzie” vullen dit beeld goed aan.

U kunt genieten van een mooie 6, 7 of 13 km lange wandeling, lopen met de GPS, of lui lezen in een stoel over de bezienswaardigheden, aan u de keus hoe u dit boekje gaat gebruiken

IVN-Maastricht wenst u veel lees- en wandelplezier.

Jekerdal

wandelen door de achtertuin van Maastricht

Jekerdal

Jekerdal

wandelen door
de achtertuin van
Maastricht

Jekerdal

wandelen door de achtertuin van Maastricht

Een pittige wandeling en GPS-route van circa 13 kilometer met inkortingen tot 6 kilometer.

Informatie en ruim tweehonderd foto's over natuur, cultuur en landschap in het Jekerdal, gelegen tussen Maastricht, de Sint-Pietersberg, het Cannerbos en Kanne. Bovendien zijn in het boekje vijf toepasselijke gedichten uit de bundel "Jekerparkpoëzie" opgenomen.

Media Groep Limburg
IVN-Maastricht

Inhoud

5	Voorwoord
7	Legendatekens
8	1. Inleiding
	1.1 het IVN
9	1.2 het Jekerdal
10	"Droom in het Jekerdal", Pierre Kemp
11	1.3 de wandelaar van vroeger en nu
15	"Wandeling", Frans Budé
16	2. Aan de wandel
	2.1 praktische informatie
17	2.2 leeswijzer
20	2.3 vertrekpunten
24	2.4 afkortingen
25	"Wandeling", Wiel Kuster
26	3. Routebeschrijving
52	"Draai om Jeker", Erik Solvanger
53	4. Het verhaal van het Jekerdal
61	"Jeker", Hans van de Waarsenburg
62	5. Wat zien we onderweg
	verklaring begrippen
94	Jekerparkpoëzie
	De dichters
96	Geraadpleegde literatuur
99	Colofon

Voorwoord

Het IVN is de vrijwilligersorganisatie, die staat voor natuur- en milieueducatie. Met dit wandelboekje willen we u niet alleen veel informatie over natuur, milieu en landschap geven, maar u ook de gelegenheid bieden om te genieten van een schitterende wandeling. In deze wandeling kunt u zelf alles ervaren wat de Maastrichtse en Zuid-Limburgse natuur zo bijzonder maakt.

Onze vrijwilligers dragen niet alleen enthousiast hun enorme kennis over, maar ook hun liefde voor de natuur. Zij brengen de verbondenheid van natuur en cultuurhistorie uitstekend tot uitdrukking. U kunt tijdens deze wandeling ook de andere kant van het menselijk handelen zien, het ingrijpen in de natuur zoals de afgraving van de St. Pietersberg. Evenals de mogelijkheid dat dit ook weer ten goede keert zoals mooie groeves, D'n Observant en kalkgraslanden.

Een bijzonder woord van dank gaat uit naar Tineke de Jong en Carlo Poolen, die dit boekje geschreven hebben, uiteraard met hulp van vele anderen.

Evenzo mag de prettige samenwerking met de Media Groep Limburg niet onvermeld blijven. Zonder de professionele inbreng met hun Mooi Limburgs Boekenfonds zou de uitgave van dit wandelboekje niet mogelijk zijn geweest en al zeker niet in de fraaie uitvoering zoals die thans voor u ligt.

Jack Gerats,
Voorzitter IVN-Maastricht

Startpunt

Bushalte

Watermolen

Wandelroute

Koffie/café

Kapel/kruis

Looprichting

IVN Home

Grenspaal

Afkorting

Centrum voor
Natuur- en
Milieueducatie

Mergelgrot
of -groeve

Afkortings-
route

Bijzonder
gebouw

(Groene)
aandachtspunt

Uitzichtpunt

Coördinatenpunt kilometerbalk

1 Inleiding

1.1 Het IVN

Het IVN is een vereniging voor Natuur- en milieueducatie (NME), waarbij educatie centraal staat.

In heel Nederland zijn 180 afdelingen, die alleen uit vrijwilligers bestaan. Een landelijk bureau en de consulentenschappen in elke provincie ondersteunen als beroepsorganisaties de vrijwilligers.

Het IVN draagt bij aan een duurzame samenleving door mensen te betrekken bij natuur, milieu en landschap. De afdeling Maastricht doet dat op lokaal niveau (zie voor meer informatie pagina 72 en de adressen in het colofon).

Via de nationale campagne "IVN NatuurNetwerk" worden afdelingen gestimuleerd de ecologische verbindingswegen in de natuur te verbeteren. Dit kan onder andere door middel van herstel en onderhoud van boomgaarden, poelen, natte graslanden en bloemrijke bermen. Maar ook de educatie er omheen is van belang om draagvlak te creëren voor behoud van ons natuurlandschap. Dit wandelboekje is ook een vorm van

educatie. Deze uitgave is financieel mogelijk gemaakt door de Nationale Postcode Loterij (via de nationale campagne IVN NatuurNetwerk), een anonieme schenking en het Mooi Limburgs Boekenfonds.

1.2 Het Jekerdal

Het Jekerdal is naar Limburgse begrippen een klein dal, maar het bevat wel alle typische elementen van het Limburgse heuvelland. Het is daarom mogelijk om in één wandeling kennis te maken met alles wat Zuid-Limburg zo bijzonder maakt. Door de zuidelijke ligging en de relatieve rust kent het gebied naar Nederlandse maatstaven veel bijzondere natuurwaarden. Het is een stukje buitenland in Nederland te noemen. Daarnaast heeft het dal een grote rol gespeeld in de geschiedenis van de stad Maastricht. We zullen de stille getuigen daarvan tegenkomen op onze wandeltocht.

Het Jekerdal is een typisch Limburgs rivierdal, gevormd door het riviertje de Jeker. Vergelijkbare dalen zijn te vinden in heel Zuid-Limburg en de aangrenzende Voerstreek in België. Ze doorsnijden het oorspronkelijke plateau en geven zo vorm aan het karakteristieke Zuid-Limburgse landschap. Voor de mensen die hier in vroeger tijden leefden, waren de dalen van levensbelang. Alleen hier was landbouw mogelijk. De plateaus waren onbewoonbaar, omdat er nauwelijks drinkwater te vinden was. Zelfs nu nog vinden we de meeste steden en dorpen in de dalen en lopen er de oudste verbindingswegen. Ook de natuur profiteerde van de dalen. Dalen vormden een welkome afwisseling in het uitgestrekte oerbos. Langs de rivieren was het nat en drassig en kregen andere soorten bomen en planten een kans. Dit leverde weer mogelijkheden op voor allerlei diersoorten.

Heden ten dage vormt het Jekerdal nog steeds een boeiend landschap, waarbij natuur onderhevig is aan veranderingen door o.a. menselijk ingrijpen (verdroging, agrarisch gebruik). Gelukkig is het unieke Jekerdal, zo dicht bij de stad Maastricht, niet ten prooi gevallen aan oprukkende stedelijke bebouwing.

Droom in het Jekerdal

Wie heeft weer de bloem
van de droom geplukt,
zo vroeg uit de maneschijn?
Wie heeft op de knop van de bel gedrukt?
Dat moet wel een haasje zijn.
Wie is uit zijn bedje opgestaan
om te tijdig door de nacht te gaan?
Dat is wel die kleine auto-baas,
het vriendje van de haas.

De nacht is anders nooit alleen,
de dichters gaan er meestal heen,
en die éne uit de Turennestraat
dwaalt er 's avonds vroeg tot 's morgens laat.
Hij komt bij dat bruggetje over de Jeker
en luistert beleefd, hoe het water ruist.
(...)

Pierre Kemp
Uit de bundel Jekerparkpoëzie

1.3 De wandelaar van vroeger en nu

Een vrolijk dal

Uit: Dagblad De Limburger, 17 februari 2007

"Een vriendelijk en vrolijk dal is het Jekerdal."

Zo constateerde dominee Jacobus Craandijk toen hij er rond 1880 doorheen wandelde, van Maastricht onderweg naar Neercanne. Datzelfde constateer ik nu, ruim een-en-een-kwart eeuw later, terwijl ik mij in zijn voetsporen door de achtertuin van Maastricht richting België beweeg.

Niet dat er in die tijd in het Jekerdal helemaal niets veranderd is. Lees de woorden waarmee Craandijk schilderde wat hij zag: *"Tusschen akkers en weiden, boomgaarden en boschjes stroomt het riviertje voort. Witte huisjes zijn als in de ruime vallei gezaaid en zelfs de fabriek van geweerloopen, al herinnert zij aan den oorlog met al zijn verschrikkingen, verstoort de kalmte van het lieflijke landschap niet."* Het is inmiddels wat drukker geworden in het Jekerdal. De

stad Maastricht heeft sinds Craandijks tijd haar tentakels een stuk verder stroomopwaarts uitgeslagen. Maar wie eenmaal de bebouwing achter zich heeft gelaten, betreedt nog steeds een vriendelijk, vrolijk ogend landschap. Al is de landweg waar Craandijks stappen destijds pluimpjes stof deden opwaaien tegenwoordig een strak asfaltlint. Voor de rest ...

"De boschrijke hoogte van Neer Canne rijst aan de regterhand van den landweg op. Aan den anderen kant verheffen zich de zijden van den Pietersberg." Dat is nog steeds zo.

Craandijk had geluk. Hij kreeg er in 1880 gratis muziek bij. *"Op den breedten landweg nadert een feestelijke optogt van den kant van Maastricht. Een aantal mannen, met bandelieren getooid, omringen een' grooten, rijk met bloemen en vlaggen versierden oogstwagen, waarop een troepje lustige landlieden, eveneens met sjerpen en bandelieren omhangen, heeft plaats genomen. De groote banier, met gouden en zilveren zinnebeelden en letters, die in tal van medailles van behaalde zegepralen getuigt, wordt statig vooruit gedragen. 't Is het fanfarecorps van Bassange, terugkeerend van het concours in Maastricht."*

Vandaag geen muziek, helaas. Maar de prille lente is voelbaar in de lucht, noodt tot het uittrekken van jassen en het neuriën van opgewekte melodieën. Meer is niet nodig, toch? Rechts, aan de overkant van de Jeker, worden de contouren zichtbaar van kasteel Neercanne.

Mooie plaats voor een kasteel, hier. Zoals het daar ligt, met de beboste hellingen van de Cannerberg als een beschermende arm om de schouders geslagen, uitkijkend op de Jeker die zich kabbelend en kronkelend van plezier in de richting van Maastricht beweegt, alsof ze zich bij voorbaat verheugt op het moment dat ze zich daar in de verwelkomende armen van *Mooder Maas* kan storten. Zoals het daar ligt - ik ruil mijn beschrijving graag in voor die van Craandijk - *"tegen de helling van den berg, door statig hout omringd, met zijn deftig hoofdgebouw, zijn ruim, ommuurd en met torems geflankeerd plein, zijn' door een sierlijke kap gedekten grooten toren, zijn terrasgewijze oplopende tuinen, maakt het een' diepen indruk door zijn schoone ligging en zijn' edelen bouwstijl, terwijl het aan alle zijden prachtige vergezigten heeft op het rijke dal, dat het beheerscht en op de bergen die het omringen."* Daar valt geen woord op af te dingen.

Guus Urlings

Archeologische wandeling door Limburg, Biesland De Mosasaurus te Canne.

Uit: De Maasgouw nr 226, 2 augustus 1884

“Als men Maastricht verlaat en den weg naar Canne inslaat, schaaft Biesland, het gehucht der aloude parochie Wilre in den Vroenhof, zich langs de oude landweg, die door het Jekerdal heenkrunkelt.

Aan onze linkerhand, op de naburige hoogte, ligt het fort St-Pieter half in puin, maar nog imposant en dreigend te midden van den vrede van het landschap. Ene’ geit graast op een der uitspringende punten van het bolwerk; een kind speelt er naast.

Te midden door de vallei kabbelt de Jeker, een klein, lief riviertje dat in ‘t Walenland den naam van Jaer draagt en hier ook wel de Geer wordt genoemd. Op deze rivier, recht voor ons, ligt een meelmolen, die in voortijden aan de gilde der Gewantmakers te Maastricht heeft behoord, maar die in de franse revolutie als domein werd verkocht.

Op de hoogte van den Louwberg, ongeveer tegenover den Gewantmakersmolen ligt de Apostelenhof, ene boerderij behorende aan ene instelling van liefdadigheid te Maastricht, die in 1493 door zekeren Lambert van Middelhoven is gesticht.

Wat hoger op eindelijk, vlak aan de Belgische grens, ligt in de helling van den berg het bekoorlijke kasteel Agimon of Nedercan.

Het voornaamste doel onzer wandeling was het bezichtigen van een nieuw exemplaar van een Mosasaurus, zijnde het geraamte ener voorhistorische krokodil, die voor enige dagen in de mergelgroeven van Canne was gevonden. Wij troffen het geraamte van dit zeemonster in het huisje van enen blokbreker, in de nabijheid der kapel van Nedercan.

Overdenkend wat van het Maas- en Jekerdal na een miljoental jaren kan te recht komen, staken wij ene sigaar op en begonnen den terugtocht naar Maastricht”.

De Sint-Pietersberg

Uit: het tijdschrift “De Levende Natuur”

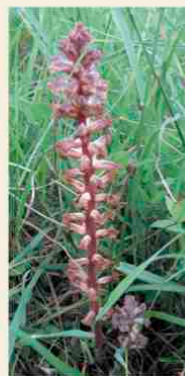

“Wij hadden ons wat verlaat op de St. Petersberg. ’t Plan was, flink door te stappen van Maastricht tot Slavanten, dan, over te varen naar Gronsveld, om verder over St. Geertruid en Slenaken naar Gulpen te wandelen.

Als we daar een hele dag

voor namen, dan konden we op ons gemak de voornaamste boschhellingen van ’t Gulpdal doorzoeken. Doch we waren nog maar een paar minuten of tien buiten Maastricht, toen we dicht bij ’t fort St. Pieter terecht kwamen op een alleraardigst plekje, waar zooveel Zuid-Limburgse wonderen bij elkaar stonden dat we er een paar uur kwijt raakten, voor we er aan dachten, op ons horloge te zien. We waren nu, om zoo te zeggen, voor de rest van de dag bedorven. van snel voortgaan was geen sprake meer, ’t werd overal stilstaan en kijken: eerst boven op ’t fort, toen in een klaverveld met Orobanch minor (klavervreter- red.), nog mooi in de bloei. daarna op Slavanten zelf, waar Heimans zeldzame Haviks-kruiden zocht en vond, en eindelijk aan de oevers van de Maas, waar Aster parviflora, die nog niet bloeide, ons nog een kwartiertje ophield”.
(...)

Met dit verslag wijst Jac. P. Thijsse al in 1898 op de uitzonderlijke rijkdom van de berg.

Wandeling

Dat op een dag de ochtend speelgoed wordt,
de voeten van een wandelaar buitelen
in het gras. Een boom, oog in oog met

de hemel, tilt zijn takken op, denkt vogel
te zijn, vliegt over tuinen uit,
een gedicht. De overtrekkende schaduw

als iets dat oplost in zichzelf. Lonkende
bomen onder verwarde wolken, de Jeker
flakkerende golfslag. Hoe bevoorrecht wij

staan en blikken naar elkaar, vlijen ons neer
langs het water, zachte deining, ver een ruisen
om de muren van de stad.

Frans Budé
Uit de bundel Jekerparkpoëzie

2 Aan de wandel

2.1 Praktische informatie

De wandeling voert ons door het dal van de Jeker. We zullen de Jeker enkele malen oversteken en een paar flinke hellingen van de Sint-Pietersberg en de Cannerberg beklimmen en weer afdalen.

De wandeling is zonder de aanlooproute ongeveer dertien kilometer lang en duurt meer dan vier uur. Het is een vrij pittige wandeling met enkele flinke hellingen met hoogteverschillen.

Wat betreft klimmen en dalen: er zit een hoogteverschil in van honderdtwintig meter. De Natuurtuinen Jekerdal liggen op vijftig meter boven NAP, de top van D'n Observant op honderdzeventig meter. Zonder D'n Observant in de route is het hoogteverschil zestig meter, met op enkele plaatsen een steil stuk.

De route is geschikt als dagtocht, maar er bestaan diverse mogelijkheden om de route in te korten of de route in twee keer te lopen (zie pagina 24). Deze mogelijkheden zijn ook duidelijk in de tekst met een letter en op het kaartje achterin (met een stippellijn

en letter) aangegeven. Er zijn drie vertrekpunten (zie pagina 21 t/m 23), die alle met een bus bereikbaar zijn. Vanuit Chalet Bergrust (vertrekpunt B) is de aanlooproute naar punt D op de wandeling ongeveer één kilometer.

Er zijn verschillende mooie plekken om even te pauzeren, maar houdt er rekening mee dat er niet overal zitbanken staan. De route loopt door het Belgische dorpje Kanne. Hier zijn diverse gelegenheden om iets te gebruiken. Wie vertrekt uit Kanne, kan aan de voet van de Pietersberg in Maastricht iets nuttigen.

De benodigde kleding en schoeisel hangen natuurlijk sterk af van het weer, maar stevige, hoge wandelschoenen zijn sterk aan te bevelen vanwege de hellingen en de vele onverharde, na regen glibberige wegen, paden en trappen.

2.2 Leeswijzer

Allereerst zult u een keuze moeten maken of u de wandeling aan de hand van de routebeschrijving loopt of (ook) met een GPS. U kunt op drie punten vertrekken, beschreven in hoofdstuk 2.3 met dezelfde symbolen als op het routekaartje. Na de keuze van het vertrekpunt, kunt u ook bezien of u de hele route wilt lopen (13 km), de halve route (6 of 7 km) of hier en daar een afkorting wilt maken, maar dat kan ook onderweg nog worden beslist. Ook deze afkortingen zijn met een symbool op het routekaartje en in de routebeschrijving aangegeven.

Daarnaast is het boekje voorzien van veel informatie over natuur, cultuur, landschap en historie. Die kunt u vooraf lezen, zodat u meteen weet waar u extra bij stil wilt staan om te genieten van het gebodene. Heeft u tijdens de wandeling meer tijd, ga dan eens op een bankje zitten en lees het bijbehorende verhaal. Achteraf kunt u thuis ook nog eens een en ander nalezen, als u nieuwsgierig bent geworden; zeker de mooie gedichten over het Jekerdal zijn de moeite van het (her)lezen waard.

Het wandelboekje is op verschillende manieren te gebruiken.

De eerste manier is als gewoon wandelboekje met een routebeschrijving startend op pagina 26 (A), 50 (B) of 34 (C) in combinatie met het routekaartje op de binnenkant van de achterflap en met de geboden informatie als aanvulling. Hier is het boekje ook voor gemaakt.

In standaard lettertype is de route beschreven met enkele *cursieve woorden*, die direct toegelicht worden in een cursieve tekst eronder. Veel interessante bezienswaardigheden en natuurbegrippen die in de tekst van de routebeschrijving tussen < > zijn aangegeven, worden in hoofdstuk 5 nader uitgelegd, bijvoorbeeld <Château Neercanne>. Vele foto's verlevendigen de teksten, waarbij de foto's de tekst ondersteunen.

De routekaart achterin geeft de (afkortings)-route, de vertrekpunten en de bezienswaardigheden weer met op de binnenkant van de voorflap de legenda. De kaart is Noord-Zuid gericht, zoals de meeste kaarten. Daarbij ligt Maastricht in het noorden, Kanne in het zuiden, de Pietersberg in het oosten en de Cannerberg in het westen. De windrichtingen worden in de tekst ook regelmatig gebruikt als routeaanduiding, dus houdt het noorden, waar Maastricht ligt, in de gaten of gebruik een kompas. Heeft u geen kompas dan is de zon een mooi oriëntatiemiddel, tenminste als deze schijnt. De zon staat rond 13.40 uur zomertijd (12.40 uur in de winter) in het zuiden. Wilt u het combineren met een stafkaart, dan komt het coördinatiepunt 174 • 313 op het kruispunt van gridlijnen op de routekaart overeen met die van de stafkaart. Op de routekaart is een hok van de gridlijnen 1x1 kilometer groot. De kilometer-balk beslaat dus twee kilometerhokken.

De tweede manier is voor de wandelaar die alleen wil genieten van het landschap zonder alle informatie te lezen en voor wie het puur gaat om een GPS-route te lopen. Op de volgende pagina staan 23 markante punten vermeld, de zogenaamde "waypoints" aangegeven in de Amersfoort (RD-) coördinaten, herkenbaar als bijvoorbeeld 175.47/316.11 voor vertrekpunt A, Natuurtuinen Jekerdal.

Deze punten zijn tevens te gebruiken als controle tijdens het volgen van de routebeschrijving volgens methode 1. Het is hierbij uiteraard niet de bedoeling dwars door het bos, of akkerland te struinen, we blijven op de paden. Leuker is het natuurlijk om toch tegelijk de routebeschrijving te volgen en de extra informatie te lezen.

Belangrijke punten zijn:

vertrekpunt A	175.47/316.11
vertrekpunt B	176.00/316.30
vertrekpunt C	174.62/314.87
aanloop D	175.68/315.47
afkorting E	175.62/313.77
afkorting F	175.76/314.16
afkorting G	175.86/314.28
afkorting H	175.33/314.73
afkorting I	174.86/315.45

Waypoints op route van B/D naar A

176.00/316.30	175.68/315.47	<i>(lezen van links naar rechts,</i>
175.60/316.00	175.47/316.11	<i>dan van boven naar beneden).</i>

Waypoints op route van A naar C

175.47/316.11	175.30/316.11
175.28/315.42	174.43/315.55
174.14/314.85	174.44/314.65
174.45/314.92	174.62/314.87

Waypoints op route van C naar D (inclusief D'n Observant)

174.62/314.87	174.68/314.28
174.67/314.15	174.84/314.16
175.62/313.77	175.79/313.72
176.25/313.64	176.26/313.80
175.62/313.77	175.76/314.16
175.86/314.28	175.51/314.24
175.33/314.73	175.41/315.10
175.68/315.47	

U kunt ook alle waypoints (47 in totaal, daar waar de route van richting verandert) van te voren in uw GPS invoeren. Hierdoor mist u geen afslag en kunt u tevens de bijbehorende route aanwijzingen en informatie volgen.

Als laatste kunt u de GPS gebruiken als controle bij een routeaanduiding of als u niet zeker bent dat u in de goede richting loopt. Bij iedere richtingverandering staat een waypoint in de tekst vermeld.

De derde manier is om alleen het kaartje (op de binnenkant van de achterflap) te gebruiken of in combinatie met een stafkaart met alle details erop. U leest dan de informatieve tekst voor- of achteraf in een luie stoel.

Het is aan u hoe u gaat genieten van deze mooie "wandeling in de achtertuin van Maastricht" in het "vrolijke Jekerdal".

Veel plezier !

2.3 Vertrekpunten

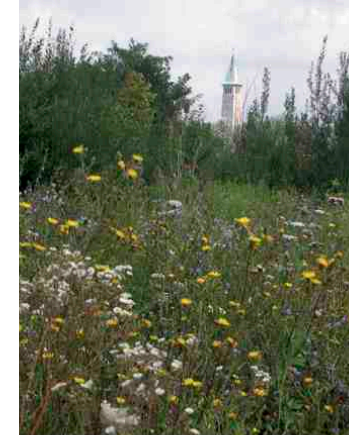
Wandelaars kunnen op drie verschillende punten vertrekken. Vertrek punt A: de Natuurtuinen Jekerdal van het Centrum voor Natuur- en Milieueducatie Maastricht en regio (CNME) aan de Drabbelstraat in Maastricht. Dit natuurcentrum is tevens de thuisbasis van IVN-Maastricht.

Het is ook mogelijk om vanaf de Sint-Pietersberg (B) te vertrekken, of bij het dorpje Kanne (C), vlak over de Belgische grens ten zuiden van Maastricht. De vertrekpunten zijn in het roze kader op pagina 21 t/m 23 beschreven en staan op het kaartje achterin en in de routebeschrijving op pagina 26, 50 en 34 met dezelfde roze letters (A, B, C) aangegeven.

Vertrekpunten Maastricht:

A De Natuurtuinen Jekerdal (175.47/316.11)

Gelegen aan de Drabbelstraat 7 (6212 XL; geen postadres!), een zijweg van de Mergelweg in de wijk Jekerdal. Parkeren aan de Mergelweg.

De Natuurtuinen zijn bereikbaar met de bus (Openbaar Vervoer Reisinformatie telefoon 0900-9292 of www.9292ov.nl). Uitstappen bij bushalte Mergelweg/Sportpark, Volg dan de Mergelweg ongeveer vijfhonderd meter (naar het zuiden) en sla de eerste weg rechts in (Drabbelstraat), na de sportvelden. De Natuurtuinen liggen aan de linkerkant van de weg (halverwege de Drabbelstraat, de tweede poort bij het informatiebord). Het is mogelijk om de Natuurtuinen te bezoeken, raadpleeg hiervoor www.cnme.nl of bel 043-321 99 41.

B Chalet Bergrust / Fort Sint Pieter (176.00/316.30) met aanloop route naar punt D

De tweede vertrekplaats is aan de Luikerweg, halverwege de noordelijke helling van de Sint-Pietersberg.

De wandeling is hier prima te combineren met een bezoek aan het Noordelijke Gangenstelsel en/of het Fort St. Pieter. Informatie is te verkrijgen bij de VVV-Maastricht (www.vvmmaastricht.nl of telefoon 043-6252121).

Voor informatie over het natuurgebied Sint-Pietersberg, het terrein van Natuurmonumenten: www.natuurmonumenten.nl of telefoon 045-5630355.

De start is op de Luikerweg ter hoogte van Chalet Bergrust en Fort Sint Pieter (beide restaurants). Dit punt is ook te bereiken met de bus, uitstappen bij bushalte Mergelweg / Sint-Pietersberg en vervolgens de Luikerweg naar rechts ongeveer vijfhonderd meter omhoog lopen. Bij het Chalet en boven op het plateau van de Sint-Pietersberg zijn parkeerplaatsen te vinden (deze laatste parkeerplaats wordt in de toekomst verplaatst).

① Aanlooproute vanaf vertrekpunt B Chalet Bergrust naar punt D (175.68/315.47) pagina 50

Vanaf vertrekpunt B op de Luikerweg, ter hoogte van Fort Sint Pieter en Chalet Bergrust, lopen we nog ongeveer vijfhonderd meter verder omhoog en bereiken we bovenop het plateau een 'twintig meter' versprongen kruispunt van paden met aan de linkerkant nog een parkeerplaats (wordt in de toekomst naar beneden verlegd) en aan de rechterkant een grote steen, de Van Schaiksteen. Hier slaan we rechtsaf, een breed pad in en blijven dit in totaal ongeveer vijfhonderd meter volgen. Vlak na de steen heeft men links zicht op de ENCI-

groeve. Na een bocht naar links hebben we aan de rechterkant zicht op het Jekerdal.

Voordat rechts het volgende bos begint, behorende bij de Schark, het buitenverblijf van de broeders van de Beyart, pakken we de route bij punt D op pagina 50 op en gaan rechtsaf het pad langs de meidoornhaag omlaag.

Vertrekpunt nabij Kanne, België:

② Parkeerplaats Cannerbos / Jezuietenberg (174.62/314.87) pagina 34

Vanuit Kanne: volg de Cannerweg richting Maastricht. Neem na het passeren van het kasteel Château Neercanne de tweede weg linksaf (de eerste weg is verboden in te rijden). Hier ligt een grote parkeerplaats aan de rand van het Cannerbos.

Vanuit Maastricht: vanaf de laatste huizenrij rechts op de Cannerweg deze weg ongeveer anderhalve kilometer richting Kanne volgen. Na het 'op afstand' passeren van de Apostelhoeve en de Nekummerhoeve (halverwege, ter hoogte van de kruisende veldwegen, rechts boven op de berg respectievelijk links in het dal) is het de eerste asfaltweg rechtsaf. Hier ligt een grote parkeerplaats aan de rand van het Cannerbos.

Men kan er ook komen met een (bel)bus uit Maastricht, halte Cannerweg/bos (Openbaar Vervoer Reisinformatie telefoon 0900-9292 of www.9292ov.nl).

Voor meer informatie over het Cannerbos en Château Neercanne, terreinen van Stichting het Limburgs Landschap www.limburgs-landschap.nl of telefoon 077-4737575.

2.4 Afkortingen in de route die u tegen komt.

C of H Afkorting halverwege de route

② Hierdoor is de wandeling in twee keer te doen met ongeveer zes kilometer vanuit vertrekpunt A, de Natuurtuinen Jekerdal met afkorting C (174.62/314.87) bij de parkeerplaats Cannerbos / Jezuietenberg.

③ Of een zeven kilometer route vanuit vertrekpunt C, bij de parkeerplaats Cannerbos / Jezuietenberg met afkorting H (175.33/314.73) bij de kleine parkeerplaats aan de voet van de westhelling van de Sint-Pietersberg.

③ Afkorting D'n Observant

De flinke klim vanaf punt E (175.62/313.77) naar D'n Observant en terug van een klein uur (in kilometers niet veel, maar wel een hele klim via trappen) kunt u overslaan.

Het is overigens wel de moeite waard voor een mooi uitzicht over Maastricht, de ENCI-groeve, de Maas en kans op de koninginnepage, onze grootste dagvlinder.

④ Afkorting ENCI-groeve

U gaat bij punt F (175.76/314.16) de groeve in en komt er bij punt G (175.86/314.28) weer uit.

Dit ommetje van een half uur is de moeite waard als u een kijkje wilt nemen in de gedeeltelijk opengestelde groeve van de ENCI (in de winter beter te zien), die alleen via dit pad toegankelijk is (kan wijzigen door veranderend beleid van de ENCI).

⑤ Afkorting Millenniumbos

Wandelaars die vanuit vertrekpunt C (Kanne) vertrokken zijn, kunnen bij punt I (174.86/315.45) rechtstreeks terug naar het parkeerterrein Cannerbos / Jezuietenberg.

Zij missen dan wel het Millennium- en Cannerbos, dat zeker in het voorjaar vol staat met onder andere bosanemoon en andere vroege bloeiers.

Wandeling

Ik wandel met de maan mijn zon naar huis,
nog nat van ochtendkou al schaduwarm.
En andersom. Een pad van sterrengruis,
jong gras, in avonddauw nog schaduwarm.

Wiel Kusters
Uit de bundel Jekerparkpoëzie

3 Routebeschrijving

Tip: Lees eerst goed de praktische informatie op pagina 16 en de leeswijzer vanaf pagina 17 voor de juiste keuze van vertrekpunt, afkorting, steilheid, soort wandeling, wél of geen GPS en hoe de beschrijving en teksten te gebruiken. Gebruik ook zeker het routekaartje achterin tijdens de wandeling.

A Vertrekpunt
(Waypoint 175.47/316.11)
Natuurtuinen Jekerdal

• Vertrekkende vanaf de hoofdingang (vanaf de Mergelweg de tweede poort aan de linkerkant met informatiebord) van de *Natuurtuinen* aan de Drabbelstraat, slaan we met de *Natuurtuinen* achter ons links af.

De Natuurtuinen maken deel uit van het <CNME Maastricht en regio>. <IVN-Maastricht> maakt gebruik van de gebouwen en tuinen voor haar activiteiten.

We lopen langs een haag van haagbeuken met daarin nesten van kleine zangvogels, zoals spotvogel en zanglijster.

• Op de T-splitsing (175.40/316.18) weer linksaf, de Jekermolenweg (geen staartnaam bordje) in. • Hier steken we een nieuw gegraven zijtak van de <Jeker> over (geen brug maar via buis onder de weg door) en lopen richting

watermolen <Lombok> (rechts).

• Op de Y-splitsing, twintig meter voor de molen, even rechtsaf naar de molen (175.30/316.11).

Loop zeker door tot op het bruggetje over de Jeker met een

nog in goede staat verkerend rad aan het molengebouw, een zogenaamde 'onderslagmolen'.

• Terugkomend van de molen, rechts aanhouden. Dit is een onverharde weg, die met een bruggetje weer de zijtak oversteekt. • Na het bruggetje rechtsaf, blijf dan de onverharde weg langs de *gemengde haag* volgen. Het eerste stuk is bochtig.

U komt langs één van de mooie gedichten in steen uit de bundel Jekerparkpoëzie.

Aan de linkerkant van het pad staat een mooie haag van bomen en struiken. We zien onder andere es, els, sleedoorn en vlier, soms met judasoor op het dode hout. De ondergroei bestaat voor een groot deel uit gevlekte dovenetel, die goed herkenbaar is aan de grote roze bloemen en de brandnetelachtige bladeren. Ook de stinkende gouwe met geel sap, een lekkernij voor de wants, zien we op voedselrijke gronden.

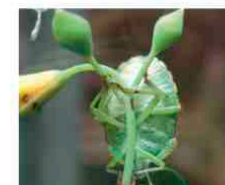
• Een stukje nadat de haag ophoudt, maakt de weg een haakse bocht naar links. • We blijven het pad volgen en komen aan het eind op een verharde weg. • Op deze T-splitsing gaan we rechtsaf (175.42/315.70). We lopen nu over de Mergelweg.

Na een tijdje zien we aan de linkerkant een mooie meidoornhaag. Daarachter ligt een stukje oud landschap met een boomgaard, bosjes, akkertjes en weilanden. Dit geeft ons een beeld van vroeger, toen hier veel <groenteteelt> te vinden was.

• We volgen de Mergelweg met aan de linkerkant de toegangspoort tot de <Schar> en gaan bij de huisnummers 363 en 454 van een villa rechtsaf

(175.28/315.42) de Nekummerweg in, een verharde weg.

Aan de linkerkant ligt een villa van de familie Regout, de oprichters van de Sphinx Aardewerkfabrieken in Maastricht. Iets verder ligt het koetshuis. Petrus Regout kocht grote stukken grond langs de riviertjes bij Maastricht. Deze gronden waren zeer nat en dus niet geschikt voor landbouw. Bovendien kreeg hij subsidie voor het in cultuur brengen van 'woeste' gronden. De villa is later gebruikt door de Jezuïeten als buitenverblijf. Bij de villa hoort een prachtige hoogstamboomgaard met vele, bijna verdwenen Limburgse fruitsoorten.

- We komen nu bij de <Jeker> en de voormalige <Nekummertmolen>.
- We steken de rivier de Jeker ter hoogte van een vistrap over. Aan de linkerkant zien we achtereenvolgens het voormalige molengebouw, <hoeve Nekum> en de vrijwel drooggevalen waterlopen met voormalige bronnen aan beide kanten.

In de Jeker is langs de rechteroever 'gezien met de stroom mee' een smalle vistrap aangelegd, die het mogelijk maakt dat vissen tegen de stroom in, via kleine trapjes, de oude molenwerken ongehinderd kunnen passeren.

Vanaf het pad na de brug zien we in de verte aan de rechterkant een huis en een groepje hoge bomen. Hier ligt de Sint Servatiusbron. De bron zou ontstaan zijn door een wonder tijdens de vlucht van Sint Servaas van Tongeren naar Maastricht. Later maakte men van holle houten balken een aquaduct naar de Sint Servaaskerk aan het Vrijthof in Maastricht.

Ook op de hoek van de Nekummerweg en Cannerweg was vroeger een bron.

Het vroeger natte gebied heet hier "Nekum": drassige laagte in het landschap. In het Maastrichts dialect wordt de Jeker ook wel de Neker genoemd.

Uit de Maasgouw van 1884:

"Aan onze voeten nabij den landweg zien wij een soort waterkom in mergel gebouwd en met een boord van arduinstein omzoomd. Een meisje is er bezig met penen te wassen. Dit is de bekende waterput van St-Servaas, die hier uit den grond

welt en water leverde aan de bekende fontein, die op het Vrijthof sprong. Door middel van houten buizen werd dit klaar en helder bergwater naar de stad gevoerd. Zulke buizen vinden de landlieden van Biesland nog in hunnen akker; die welke wij gezien hebben, bestonden uit een boomstam, waarvan de twee einden met ijzer beslagen waren. De opening waardoor het water liep, was zoo groot dat ik den arm er in kon steken. In den omtrek van den Servatiusput treft men meer zulke bergfonteintjes aan. Ten Noorden en vlak bij de pachthoeve Nekum tussen Maastricht en Canne, aan de Jeker, is onlangs zulk een bron teruggevonden, gedekt met een groten arduinstein, cirkelvormig en voorzien van een uitstekende afwateringsgoot. Middenin den steen is een ronde opening gehakt om het bronwater te laten opstromen. Op den steen leest men:

DE BONHOME FECIT. (FECIT = heeft het gemaakt / red.) De profilering van den steen schijnt het eind der XVIIe eeuw aan te duiden. De hoeve Nekum behoorde in de vorige eeuw aan de adellijke familie de Bonhomme uit Luik".

Dit natte gebied is alsmaar meer verdroogd door ingrepen van de mens, maar het is nog steeds ideaal voor de boerenzwaluw die jaagt op insecten en nestgelegenheid vindt in schuren en overkappingen.

- We volgen het pad tot aan een verharde weg, de Cannerweg.
- We steken

deze over en komen op de onverharde Dalingsweg. • Bij de Y-splitsing (174.86/315.45) gaan we rechtdoor steil omhoog of links omhoog voor afkorting I.

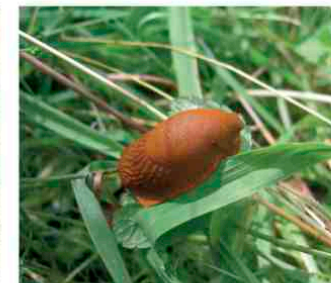
① Afkorting: Millenniumbos, vanuit vertrekpunt C parkeerterrein Cannerbos / Jezuïetenberg

Wandelaars die bij vertrekpunt C bij Kanne (174.62/314.87) zijn vertrokken, kunnen hier direct terug naar de parkeerplaats bij het Cannerbos. Ze missen dan wel het Millenniumbos en het mooie hellingbos, het Cannerbos.

Nadat we op de Y-splitsing punt I (174.86/315.45) de linker weg omhoog genomen hebben, slaan we halverwege de helling scherp linksaf en lopen de weg af naar de voet van het Cannerbos.

Aan de rand van het Cannerbos gaan we linksaf en komen zo weer uit bij de parkeerplaats, vertrekpunt C.

De Dalingsweg heeft een mooie haag van meidoorn en hier en daar een roze bloeiende rozenstruik. Onder de haag kruipen vaak slakken, zoals wijngaardslak, naaktslak en huisjesslak.

Op de hellingen zien we rechts <wijngaarden> liggen. Halverwege de helling ligt aan de

rechterkant de ingang van de <Apostelgroeve> uit 1772 met even verder de <Apostelhoeve>, waar de onverharde weg overgaat in asfalt.

Rust halverwege even uit van de vermoeiende klim en geniet achterom kijkend van het mooie uitzicht op het Jekerdal.

- Op het kruispunt met asfaltwegen en een zomereik gaan we linksaf (174.43/315.55), de Susserweg (zie routekaartje) in.

Vanaf de Susserweg en het bankje onderweg hebben we, als we naar het westen kijken, een mooi uitzicht op een <droogdal>, de wijk Wolder, de lintbebouwing van Vroenhoven in België en het Albertkanaal. We zijn nu boven op het plateau op een hoogte van honderd meter; hier begint het zachtglooiende landschap van de Haspengouw. Op de weidepaaltjes kunnen we de geelgors of de atalanta, een trekvinder, aantreffen. Aan de linkerkant van de Susserweg ligt een pompstation, met een zogenaamde reinwaterkelder. Onder meer hier wordt drinkwater voor Maastricht opgepompt.

- Bij het volgende kruispunt met wegwijk en lindeboom lopen we rechtdoor.

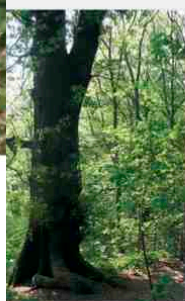
Men kende recht kruisen, memoriekruisen en vroomheidskruisen. De herkomst is niet altijd bekend en daarom spreken we van wegwijk. Lindebomen worden vaak bij kruisen geplaatst. Een lindeboom is vaak te herkennen aan de

opslag van loten aan de voet van de stam. Daartussen zitten vaak vuurwantsen, waarvan de tekening net een Afrikaans masker lijkt.

- We volgen de weg vanaf het kruis nog ongeveer vijfhonderd meter totdat we aan de linkerkant de ingang naar het <Millenniumbos> vinden (zie bord).
- Hier gaan we linksaf (174.14/314.85) en volgen het brede pad met aan beide zijden een bomenrij van lindes, die in de toekomst ingesloten zal worden door het aangeplante bos links en rechts.
- Aan het einde van het pad, vóór het “levend monument” van twintig beuken (twintig eeuwen symboliserend) gaan we schuin rechtsaf (174.33/314.83). We lopen tussen de luchtkokers, verscholen tussen de losstaande bosjes van het voormalige <NAVO-complex>, door naar de bosrand en gaan het bos in.

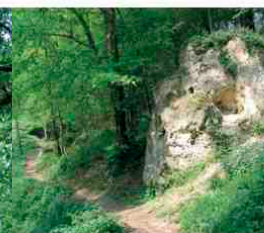
- We komen in het <Cannerbos>, slaan direct linksaf (174.44/314.65) en blijven steeds min of meer de bosrand volgen.
- Op een driesprong met een vijfstammige beuk, een oude eik en bankje gaan we linksaf (174.50/314.71).

Hier vinden we de oudste bomen van het Cannerbos, waaronder rechts op de driesprong een honderden jaren oude eik, behorend bij het vroegere “sterrenbos”.

Zowel het Millenniumbos als het Cannerbos met het kasteel “Château Neercanne” is in eigendom van Stichting het Limburgs Landschap.

- Het pad evenwijdig aan de bosrand blijven we ongeveer 180 meter rechtdoor volgen.
- Op Y-splitsing (174.45/314.89) met rechts een diepe kuil links aanhouden.
- Na 30 meter, in de

volgende bocht naar rechts, eerst even linksaf (174.45/314.92) omhoog lopen naar een uitkijkpunt.

Bij de Y-splitsing zagen we rechts een diepe kuil; dit is een zichtbaar gevolg van een ondergrondse instorting van een mergelgang.

In de bocht omhoog lopend komen we bij een bank aan de rand van het bos met een fraai uitzicht op het Jekerdal met in de winter zicht op Maastricht.

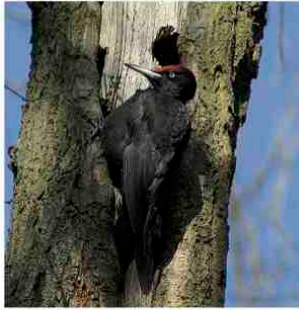

- Als we van het uitzicht hebben genoten, keren we terug op het hoofdpad en slaan linksaf (174.45/314.92). Nu slingeren we via vele trappen naar beneden door het hellingbos.

De bossen in Zuid-Limburg liggen vaak op de steilste hellingen van de dalen, en worden daarom hellingbossen genoemd. Daar waar het te steil was voor landbouw, liet men het bos groeien. Het hout werd voor van alles gebruikt, van bouw materiaal en gereedschap tot brandhout.

Boven op de hellingen vinden we vooral eiken en berken omdat de grond er voedsel armer is. Lager op de helling is de grond rijker en vinden we eik, beuk en haagbeuk, het zogenaamde “eikenhaagbeukenbos”. In dalen, dicht bij het riviertje is het nat en vinden we els, es en wilg, het zogeheten “ooibos”. In het voorjaar is de bosbodem bedekt met voorjaarsbloeiërs. Vooral de bosanemoon is hier zeer prominent aanwezig. Ook de zeldzame keverorchis en muskuskruis, of de meer voorkomende salomonszegel en aronskelk groeien hier. Onderweg hebben we zicht op een dassenburcht, stukken mergelwand en oude bomen met spechtengaten en zwammen, de opruimers van de reeds

aftakelende boom. Niet alle paddestoelen zijn opruimers, er zijn er ook die juist nodig zijn voor de bomen. Ze nemen mineralen op en staan deze af aan de bomen ("symbiose"). In zo'n oud bos vinden we veel vogelsoorten, vooral hollenbroeders (zie <Cannerbos>).

- Beneden komen we bij een slagboom. • Achter deze slagboom ligt een viersprong (174.57/314.89); hier gaan we min of meer rechtdoor en komen direct op een asfaltweg bij een

grote parkeerplaats. • De wandelaars die gestart zijn vanaf vertrekpunt C (Kanne) zijn hier weer terug op de parkeerplaats bij hun vertrekpunt.

- De anderen, die vertrokken zijn van punt A of B gaan op de asfaltweg rechtsaf (174.62/314.87) en lopen langs de rand van het Cannerbos richting Château Neercanne met kans op een roepende boomklever. "Wiet, wiet, wiet"

C Vertrekpunt nabij Kanne,

Parkeerplaats Cannerbos / Jezuietenberg (174.62/314.87):

Voor de wandelaars die vanuit Kanne willen starten, vertrekken we op de parkeerplaats bij de Jezuietenberg. We verlaten de parkeerplaats (aan de noordzijde) en gaan linksaf (174.62/314.87), deze weg loopt langs de rand van het Cannerbos richting Château Neercanne.

- We komen op een Y-splitsing (174.58/314.77) waar we de weg naar rechts volgen. • Aan de rechterkant ligt de ingang van de <Jezuietenberg> met fraaie mergeltekeningen en -sculpturen.

- Wie de wandeling vanuit de Natuurtuinen (vertrekpunt A) tot de helft willen inkorten, slaat op de Y-splitsing (174.58/314.77) linksaf.

C H Afkorting vanuit vertrekpunt A Natuurtuinen Jekerdal:

Om terug te komen op de route naar de Natuurtuinen, slaan we vanaf punt C op de Y-splitsing (174.58/314.77) bij de ingang van de Jezuietenberg linksaf en lopen tot de asfaltweg (Cannerweg); deze oversteken en door het hek het pad in.

We steken de Jeker over en vervolgen het pad, dat enkele bochten van de Jeker volgt. Op de T-splitsing met de asfaltweg (Mergelweg) gaan we rechtsaf en na honderd meter linksaf tot de bosrand met een kleine parkeerplaats. Hier pakken we de route op punt H (175.33/314.73) weer op en gaan linksaf, langs de bosrand. Pagina 48.

- Na de ingang van de Jezuietenberg lopen we rechtdoor langs een weg met enkele *bezienswaardigheden*. We volgen de weg tot vlak voor de poort van Château Neercanne, waar een mogelijkheid is om iets te drinken of u wacht daarmee nog even tot u in Kanne bent.

Na de ingang van de Jezuietenberg (berg, d.w.z. groeve) ligt rechts de ingang van het voormalige <NAVO-complex in de Boschberg>. Aan de rechterkant zien we ook het Cannerbos: een echt Limburgs hellingbos.

Links van de weg ligt het voormalige boswachterhuisje. Lange tijd was het bos niet openbaar toegankelijk en moesten wandelaars zich hier melden. We hebben hier een fraai uitzicht op het voormalige douanekantoor in het dal, op de grens tussen Nederland en België. In de kasteeltuin is een permanente beelden-expositie de moeite van het bezichtigen waard.

- Vlak voor de kasteelpoort, bij een informatiebord van het Limburgs Landschap (174.71/314.40), gaan we schuin rechts, het smalle steile pad omhoog.

Zo lopen we boven langs de kasteelmuur van <Château Neercanne> met *muurplanten*.

De muren van het kasteel zijn van mergel gemaakt. Planten kunnen met weinig moeite in het zachte gesteente wortelen. Eerst vinden muurplanten zoals muurvaren, steenbreekvaren, muursla, stengelomvattend havikskruid, muurleeuwenbek en gele helmblom een mooie plek,

zonder de muur schade aan te brengen. Maar als de muur nog meer afbrokkelt, krijgen ook andere planten een kans om te wortelen. Vooral de wortels die in de breedte groeien, veroorzaken schade aan de muren. Zonder ingrijpen van de mens verschijnen er uiteindelijk zelfs struiken en bomen en zal de muur geheel worden afgebroken door het groen. De mergel werd gewonnen in enkele kleine mergelgroeven aan de achterzijde van het kasteel. De gangenstelsels zijn nu in gebruik als wijnkelder en feestzaal.

- We komen bij een mooi *uitkijkpunt*. Hier staan ook zitbanken om even uit te rusten.

We hebben hier een schitterend uitzicht over het Jekerdal met in het zuiden het <Albertkanaal> in België en beneden ons het Château en de <Jeker>, die hier een paar mooie <meanders> heeft gemaakt.

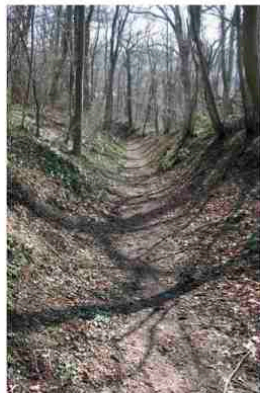
Aan de overkant, in het oosten, rijst de <Sint-Pietersberg> met <D'n Observant> omhoog, waar we later overheen zullen lopen.

- Het pad maakt een scherpe bocht naar rechts met in de bocht uitzicht op een boomgaard links beneden.
- Verder gaan we steil naar links omhoog via enkele traptreden met zijleuning.
- Hier klimmen we omhoog het <Cannerbos> in.

De fraaie boomgaard ligt hier op de berghelling. Boomgaarden in Limburg zijn vaak al eeuwenoud. Ze werden aangelegd in de weilanden rond dorpen. Die werden gebruikt voor het vee. Door fruitbomen te planten had men er dubbel nut van. Oorspronkelijk werden allerlei soorten fruit geplant. Na de landbouwcrisis in de negentiende eeuw legde men grote boomgaarden aan met slechts enkele fruitsoorten. Deze lagen vaak boven op het plateau, ver van de dorpen af.

- Op de T-splitsing boven slaan we linksaf (174.68/314.28) en volgen het pad dat geleidelijk naar rechts draait.
- In deze bocht de weg die steil naar beneden naar links loopt, negeren; we lopen vervolgens langs een zitbankje aan de rechterkant.
- Bij de volgende zijweg gaan we linksaf (174.54/314.25), schuin terug en volgen de mooie holle weg naar beneden (kan glibberig zijn!).

Deze holle weg is de oude weg van Kanne naar Maastricht. Vroeger was het Jekerdal erg nat en daardoor grote delen van het jaar onbegaanbaar. Om in Maastricht te komen, ging men over het plateau, dat droger was. De Susserweg is een deel van die oude weg. Het onderste deel van de holle weg snijdt diep in de mergellagen van de helling. Hier zijn ook sporen van dassen te zien, zoals wissels (looppaadjes) en krabsporen van hun lange nagels op de platte mergelstenen en in de aarde op de wissels.

- Onderaan de holle weg gaan we op de T-splitsing met stenen grenspaal rechtsaf (174.70/314.19) en komen na enkele meters op een asfaltweg met

ijzeren grenspaal nummer 69. • Daar gaan we linksaf (174.67/314.15), het droogdal omlaag, richting het dorp <Kanne>.

Dit droogdal doorsnijdt de <Muizenberg> en we passeren hier de <grens tussen Nederland en België> wat is te zien aan de grenspalen.

- Bij het kruispunt gaan we rechtdoor, lopen tussen de <kapel van het heilige graf> aan de linkerkant en <Huis Poswick> aan de rechterkant door.
- We blijven rechtdoor lopen, de éénrichtingsweg in, langs de bakker en ijssalon van Kanne, een goede plek om even uit te rusten.
- Direct na de ijssalon gaan we linksaf (174.83/314.10).
- Na vijftig meter, bij het eerste kruispunt gaan we rechtsaf (174.84/314.16) en steken de weg over, de doodlopende straat in (Kleine Molenstraat), rechtdoor richting watermolen.
- We steken de Jeker over en volgen het voetpad tot aan de asfaltweg.

De Kleine Molenstraat lijkt net een binnenplaatsje met huizen uit 1650 en 1718.

Op het bruggetje zien we links het oude waterrad van de watermolen en rechts een stuwte.

Hier is goed te zien hoe men de Jeker heeft rechtgetrokken (genormaliseerd) ten behoeve van de molen.

Na het bruggetje en een bocht naar links, passeren we een mooi bemost muurtje. Rechtvooruit hebben we zicht op het Popelmondedal, de Sint-Pietersberg en D'n Observant.

- Op de T-splitsing van de asfaltweg gaan we rechtsaf (175.13/314.13) en komen weer in het dorp Kanne bij grenspaal nummer 63.
- We lopen hier door het oude <Opkanne> en passeren de Sint Hubertuskerk (ligt rechts van de weg).
- Na de kerk slaan we direct linksaf (175.25/313.78) de straat in, de "(Oude) Pruis" genaamd.

Deze Sint Hubertuskerk dateert uit 1938 en is in sobere neo-romaanse stijl gebouwd. Dit is goed te zien aan de ronde vensters en bogen. Een deel van de toren is ouder en dateert uit de vijftiende of zestiende eeuw. De "(Oude) Pruis" is genoemd

naar de Duitsers die in het begin van de eerste wereldoorlog (1914) via deze weg het dorp binnenvielen. Pruisen is slechts een deel van Duitsland, maar in die tijd noemde men iedere Duitser een Pruis.

- Als de asfaltweg een scherpe bocht naar links maakt, gaan wij rechtdoor (175.43/313.76), de trappen op en volgen het onverharde wandelpad recht omhoog.
- Boven aan het wandelpad komen we bij grenspaal nummer 58 (175.62/313.77) en gaan rechtsaf als we D'n Observant op willen klimmen of linksaf als we D'n Observant willen overslaan.

De onverharde weg omhoog leidt ons over de helling van het Belgisch deel van de Sint-Pietersberg. Na de grenspaal staan we op het Nederlands deel van de <Sint-Pietersberg>, die voor een groot gedeelte eigendom is van Vereniging Natuurmonumenten.

Bij de grenspaal hebben we, als we omkijken, een mooi uitzicht op Kanne met links het Albertkanaal en de nieuwe brug. Rechts zien we het Cannerbos en het kasteel, waar we net vandaan kwamen. Ook is er grote kans om de zang van de geelgors te horen, een echte akkerbewoner van het kleinschalige landschap.

E Afkorting : D'n Observant

We slaan D'n Observant over en gaan direct naar de Duivelsgrot. Sla bij grenspaal nummer 58 (175.62/313.77) linksaf naar het noorden en ga verder bij punt E in de tekst op pagina 43, waar de beklimmers van D'n Observant weer op de route terug komen.

- Willen we wel de klim naar D'n Observant maken, dan zijn we bij grenspaal 58 rechtsaf geslagen en volgen we de brede, onverharde weg naar het zuiden. • We blijven op deze weg, met een bocht naar links, lopen. Alle zijpaden negeren.
- Bij het eerste kruispunt (met rechts de Silexweg en links een doodlopende weg met hek) lopen we rechtdoor. • Na twintig meter linksaf (175.77/313.70) omhoog naar een soort parkeerplaats.

- Boven aan de helling bij de parkeerplaats gaan we rechtsaf (175.79/313.72) door het draaiportje bij de slagboom met plataan.

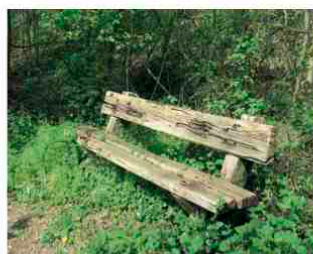
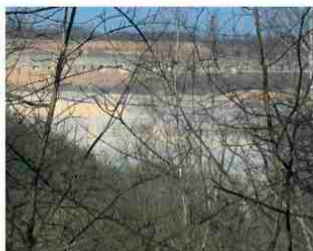
Er is veel discussie over het wel of niet afgraven van

de kunstmatige "berg" <D'n Observant>. Onder de berg ligt namelijk nog mergel, die gewonnen kan worden. Qua natuur zou na afgraven van de berg een bijzondere biotoop verloren gaan.

Platanen hebben een geschilferde bast, waaraan ze goed te herkennen zijn. We zien ze vaak in stad en dorp. De wilgen met mooie gele katjes in het voorjaar komen hier meer tot hun recht.

Route Jekerdal

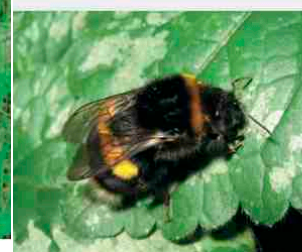
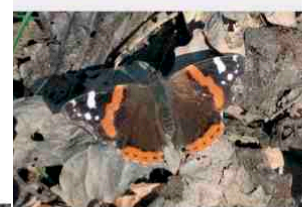
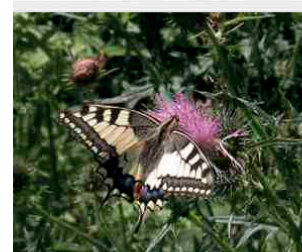
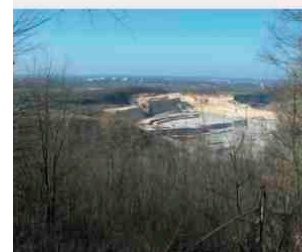
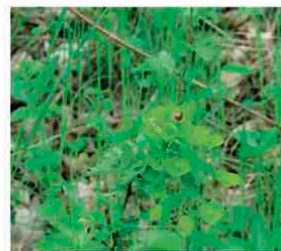
- We zijn nu aan de voet van <D'n Observant>. • Het pad leidt via een picknickweide, met in de winter links uitzicht op de <ENCI-groeve> naar een viersprong (175.96/313.82).
- We nemen de meest rechtse weg.
- Vervolgens eerste weg linksaf (176.11/313.79) bij bankje. • Na twintig meter rechtsaf een smal paadje door het struikgewas in.
- Na circa tweehonderd meter met pad mee, linksaanhouden (176.25/313.64) de 'niet zo goed onderhouden!' trappen op. • Volgen even horizontaal een pad en weer trappen op. In totaal zijn het vier trappen met vele treden steil omhoog.
- Bijna op de top slaan we een breed pad rechtsaf in en direct linksaf een smal paadje steil omhoog naar de top (176.26/313.80).

De onderbegroeiing van het bos bevat maagdenpalm, wolfsmelk en vele andere soorten.

Op de top direct naar het zuiden kijkend, zien we in de winter van links naar rechts de grindgaten bij Oost-Maarland, het natuurontwikkelingssterrein "Eijsder Beemden", de Maas en het verbindingskanaal naar het Albertkanaal met de sluisen ("de Stop") van Ternaaien.

Lopen we over de top naar het noorden dan kijken we uit over de ENCI-groeve en in de verte Maastricht.

Hier hebben we kans om de grootste dagvlinder van Nederland te zien,

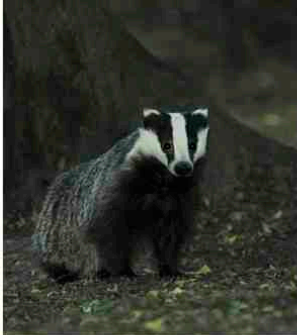

de koninginnepage, die graag op toppen vertoeft. Ook trekvlinders als de atalanta maken gebruik van deze groene route langs de Maas. Op de top (176.26/313.80) staat een stenen zuil waar de hoogte is gemeten op 170,8 meter, een mooi ijkpunt voor de GPS-ers.

- Ten opzichte van het pad waar we omhoog kwamen (zuidkant), gaan we linksaf (176.24/313.82) het brede pad aan de westkant naar beneden.
- Na enkele bochten komen we weer op de viersprong uit (175.96/313.82) en nemen dezelfde weg terug, min of meer rechtdoor via de picknickweide.
- Bij de slagboom met draaiportje en plataan linksaf, direct rechtsaf en rechtdoor bij het kruispunt.
- We komen nu weer bij grenspaal nummer 58 (175.62/313.77) op punt E. • Blijf op het brede pad rechtdoor naar het noorden lopen met rechts vroegbloeiende struiken en een dassenburcht.

Vroegbloeiende struiken als gele kornoelje, een kalkminnende struik, en sleedoorn zijn belangrijk als stuifmeel- en nectarleveranciers voor de vroege insecten als hommels en bijen.

Dassenburchten herken je aan de berg aarde voor de verschillende ingangen met horizontale looppaadjes als verbindingsweg. Ondergronds bevat de burcht een heel gangenstelsel.

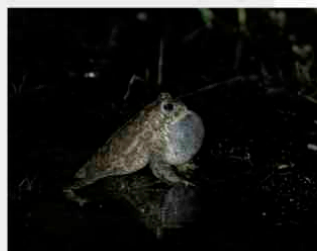
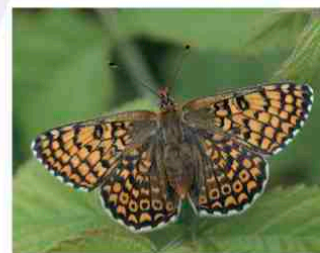
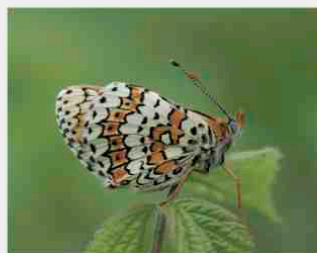
Hier bij punt E (175.62/313.77) pakken de wandelaars, die D'n Observant oversloegen, de route weer op.

- Op de eerste Y-splitsing (175.59/313.91) volgen we de brede weg naar rechts door het klaphekje. • We nemen de eerste weg (na 250 meter) rechtsaf bij punt F (175.76/314.16), de <ENCI-groef> in, die daar inmiddels met bomen en struiken is begroeid. Dit pad de groef in, is sinds een paar jaar opengesteld voor het publiek.

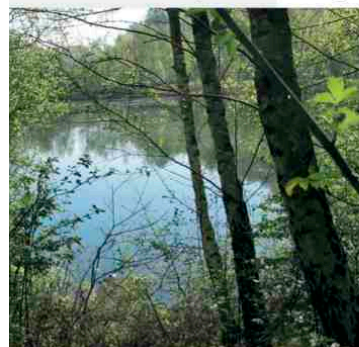
Afkorting: ENCI-groef

Het is ook mogelijk om de brede weg op dezelfde hoogte te blijven volgen en het bezoek aan de mergelgroef bij punt F (175.76/314.16) over te slaan. We pikken de route 120 meter verderlopend over de brede weg weer op bij punt G, daar waar de volgende weg van rechts met een klaphekje uit de groef omhoog komt (175.86/314.28). Pagina 44.

- Voor degenen die de ENCI-groef ingaan: blijf dit pad volgen, eerst omlaag, bocht naar links met rechts een kalkgrasland en een vijver achter de hekken en links een bosrand met korstmossen op de takken. • Daarna weer door het bos zigzaggend omhoog. • Zo komen we weer door het poortje bij punt G (175.86/314.28) op het oorspronkelijke brede pad uit en gaan rechtsaf. Let op: deze route kan altijd weer verlegd worden door werkzaamheden van de ENCI.

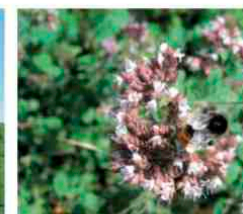
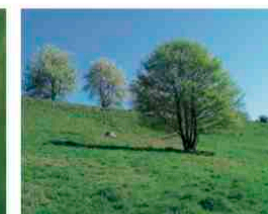
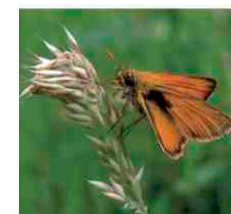
De mergelwinning in dit gedeelte van de ENCI-groef is gestopt. De groef is nu op een natuurlijke wijze heringericht. Het kalkgrasland is bloemrijk met in het voorjaar de sleutelbloem en in de zomer vele kalkgrasland-soorten. Zowel de bosrand in de volle zon als het bloemrijke grasland trekken veel vlindersoorten, zoals de veldparelmoervlinder, die hier opnieuw voorkomt. Ook de zeldzame blauwvleugelsprinkhaan houdt van de warmte in de groef. In de groef leeft één van de grootste populatie rugstreeppadden van Nederland. De ENCI-vijver is het biotoop voor watervogels, kikkers, salamanders en libellen.

Bij Punt G (175.86/314.28) voegen de wandelaars die de ENCI-groef rechts lieten liggen, zich weer bij de route.

- Vanaf punt G volgen we het brede pad tot het eerste pad linksaf (175.80/314.28), dat steil naar beneden <het droogdal> in gaat. • Onder aan de helling gaan we rechtsaf (175.78/314.24) en volgen het droogdal naar beneden, richting Jeker. De hellingen van het droogdal rechts bestaan uit <kalkgraslanden>. Aan de rechterkant bij de poel zien we de Duivelsgrot.

De Duivelsgrot is een kleine mergelgroef. Ook deze ligt in de helling van een droogdal. De oorspronkelijke naam van de Duivelsgrot is Wijngaardsgroef. Waarschijnlijk is de groef gemaakt voor de opslag van landbouwwerktuigen. Later hebben er mensen in gewoond. Het gebied rond de groef is het warmste plekje van Nederland. Er groeien enkele bijzondere kalkminnende planten zoals kalketrip, geel zonneroosje, grote tijm, kleine steentijm, sikkkelklaver, grote centauri, stinkende ballote en de paarsbloeiende en sterk geurende marjolein. De helling wordt nu vrij gehouden van bomen om het schaarse kalkgrasland de kans te geven. Dit trekt weer bijzondere <vlinders>, zoals het oranje gekleurde geelsprietdikkopje. Voor de groef ligt een kleine poel. Deze is in de jaren negentig aangelegd om dieren zoals de bruine kikker, diverse padden, en salamanders een kans te geven. In de ENCI-groef zit een grote populatie van de rugstreeppad, die zich via die nieuwe poelen verder kan uitbreiden. Inmiddels zit er ook een grote populatie

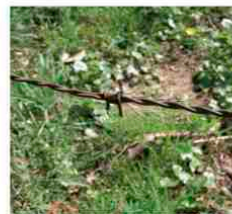
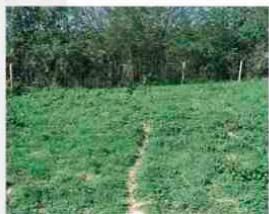
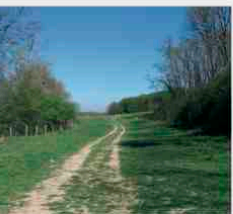
in de Natuurtuinen Jekerdal. Libellen, zoals de platbuik (mannetje: blauw en vrouwtje: bruin) en andere insecten hebben eveneens de weg naar het water gevonden. Zelfs <zoogdieren> maken er gebruik van, getuige de vele sporen aan de rand van de poel. In de lucht zien we hier vaak <roofvogels>, zoals een buizerd op thermiek omhoog stijgend of een torenvalk biddend boven de akker, loerend op muizen.

- Na de Duivelsgrot rechtsaf (175.51/314.24) door het weilje. Hier lopen we tussen twee fraaie <grachten>.
- Aan het einde van het weilje gaan we rechtdoor, door het poortje over de <Kannerhei>.

In de grachten links en rechts bevinden zich dassenburchten. Daarom vinden we in het weilje talloze graafsporen en wissels (paadjes) van deze nachtdieren. In de akkers liggen latrines, putjes met uitwerpselen, en aan het prikkeldraad blijven vaak plukken dassenharen achter, zwart met een licht puntje. Door de kiezelhoudende ondergrond van de Kannerhei bloeien hier planten van heischrale graslanden, waaronder orchideeën en blauw gekleurde grasklokjes. Voor het behoud van deze gras landen was het noodzakelijk bomen te kappen (1983) en het grasland te begrazen met Mergellandschapen.

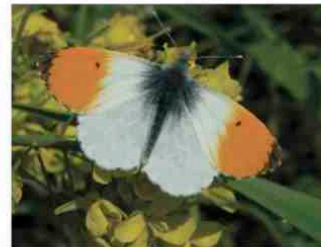
- Aan het einde van de Kannerhei komen we, na het poortje, op een pad dat langs

de bosrand loopt. • Hier slaan we linksaf (175.40/314.59) en volgen dit pad de berg af. We lopen nu onder langs het ENCI-bos.

Oorspronkelijk was het ENCI-bos de "afvalberg" van de <ENCI>.

Hier werden de lagen grind en zand gestort die bovenop de mergel lagen. De transportroutes zijn nog altijd herkenbaar. De ENCI heeft de afvalberg later met bomen laten beplanten. Dit is goed te zien, de bomen staan allemaal in rijtjes en zijn ongeveer even dik. Er zijn voornamelijk essen, herkenbaar aan de zwarte eindknop, eiken, beuken en platanen geplant, maar je vindt er ook kleine groepjes naaldbomen. Het bos is nu ongeveer vijftig jaar oud; de eekhoorn is een vaste bewoner geworden met bolle nesten van takken en bladeren hoog in de bomen. De onderbegroeiing bevat de apart bloeiende aronskelk met in de nazomer de rode bessen. Langs de randen van het bos groeit look zonder look, de zogenaamde 'waardplant', waar op de vlinder het oranjetipje haar eitjes kan afzetten.

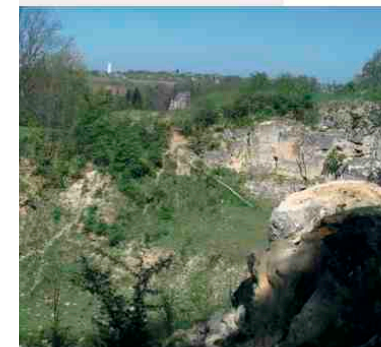
- De bosrand naar rechts blijven volgen. • Bij het parkeerplaatsje, punt H (175.33/314.73), rechtdoor het smalle pad langs de bosrand naar het noorden blijven volgen.

Afkorting (175.33/314.73)

Wandelaars die maar een halve route willen lopen vanuit vertrekpunt C (nabij Kanne) gaan bij de parkeerplaats punt H (175.33/314.73) linksaf naar de Mergelweg. Op de asfaltweg rechtsaf, na honderd meter linksaf door hek, Jeker en Cannerweg oversteken om weer op de parkeerplaats Cannerbos uit te komen.

Wandelaars die van vertrekpunt A (de Natuurtuinen) zijn vertrokken, en ook een halve route lopen, pakken bij H de route vanuit Kanne weer op. Dus komend van de Mergelweg op het parkeerplaatsje (175.33/314.73) linksaf het smalle pad langs de bosrand, naar het noorden, nemen.

- Het pad langs de bosrand 250 meter naar het noorden volgend, komen we bij een Y-splitsing (rechtdoor loopt dood).
- Hier houden we rechts aan, het brede pad de berg omhoog.
- Halverwege de klim linksaf (175.34/315.07) een smal paadje vlak langs de omheining van de groeve rechts af omhoog nemen. Hier hebben we zicht op <groeve Duchateau>, zeker als we even met het overstapje over het hek stappen (waarschuwing: ga niet te dicht bij de rand staan, deze kan afbrokkelen).
- De laatste meters van de beklimming zijn erg steil, daarna komen we op een open plek in het bos, waar we linksaf (175.41/315.10) gaan en de onverharde weg volgen. Dit is de Ir. van Schaikweg.

De open plek links noemt men in de volksmond de <Napoleonsheuvel> met links erachter groeve Duchateau, en aan de noordkant er naast een kleine

kunstmatige heuvel, een <motte>. Aan de rechterkant van de Van Schaikweg liggen de resten van <loopgraven>. Afgelopen jaar is aan de oostzijde van de Van Schaikweg een stukje ENCI-bos gekapt ten behoeve van de exploitatie van de ENCI-groeve.